

Μνήμη Εικοσιπενταετούς Εκδημίας Ο Μαρωνείας Τιμόθεος και το Οικουμενικό Πατριαρχείο

*Η στάση του Ιεράρχου στην εφαρμογή
της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928*

Ο περισπούδαστος αοίδιμος Μητροπολίτης Μαρωνείας Τιμόθεος Ματθαιάκης (1954 – 1974), έπειτα Ν. Ιωνίας και Φιλαδελφείας (1974 – 1992), υπήρξε ο αυστηρός και υποδειγματικός τηρητής της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928 περί των λεγομένων Νέων Χωρών. Ο ιεράρχης αυτός του Οικουμενικού Πατριαρχείου σε πολλές περιπτώσεις αμφισβητήσεως των κανονικών εκκλησιαστικών δικαίων του Οικουμενικού Πατριαρχείου από την Εκκλησία της Ελλάδος αναφορικά με τις πατριαρχικές επαρχίες των Νέων Χωρών ή άλλως της Βορείου Ελλάδος (Ηπείρου, Μακεδονίας, Θράκης και Νήσων του Αρχιπελάγους), εστάθη στο ύψος των περιστάσεων και εφάρμοσε το κανονικό δίκαιο και τους όρους της πατριαρχικής πράξεως του 1928.

Τούτο θα καταδείξουμε στο παρόν κείμενό μας, το οποίο βασίζεται στα αδιάψευστα γραπτά τεκμήρια που σώζονται και φυλάσσονται στο αρχείο του Οικουμενικού Πατριαρχείου και φέρουν την υπογραφή του μακαριστού και αλησμόνητου Μητροπολίτου Μαρωνείας Τιμοθέου.

Η πρώτη απόδειξη της αφοσίωσης του Μητροπολίτου Τιμοθέου προς την Μητέρα Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως αναφέρεται στην εφαρμογή του Η' όρου της πατριαρχικής και συνοδικής πράξεως του 1928, ο οποίος ορίζει ότι: «Δια της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος οι αρχιερείς των πατριαρχικών επαρχιών αποστέλλουσιν ωσαύτως κατ' έτος προς τον Οικουμενικόν Πατριάρχη αντίγραφον των προς την Ιεράν Σύνοδον της Ελλάδος τακτικών ετησίων εκθέσεων αυτών περί της εν ταις επαρχίαις αυτών εκκλησιαστικής καταστάσεως».

Ο Μητροπολίτης Τιμόθεος σε πολλές περιπτώσεις ετήρησε τον όρο αυτό της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως και συγκεκριμένα απέστειλε «Εκθέσεις Πεπραγμένων» στο Οικουμενικό Πατριαρχείο κατά τα έτη 1954 – 1956, 1970 και 1971, ενώ είχε συχνά δι' αλληλογραφίας επικοινωνία για φλέγοντα εκκλησιαστικά ζητήματα με το Φανάρι και κυρίως κατά την περίοδο που ήταν Αρχιεπίσκοπος Αθηνών ο Ιερώνυμος Α' (1967 – 1973), ο οποίος, ως γνωστόν, εμπορούμενος από τις απόψεις του Κοραή και του βαυαρόπληκτου Αρχιμανδρίτου Θεοκλήτου Φαρμακίδη προσπάθησε κατά την περίοδο της χούντας στην Ελλάδα να μειώσει την θέση και το κύρος του Οικουμενικού Πατριαρχείου αναφορικά με τα απαράγραπτα δίκαια αυτού επί των πατριαρχικών επαρχιών του στην Βόρεια Ελλάδα. Σε εκείνη λοιπόν την κρίσιμη περίοδο ο Μητροπολίτης Τιμόθεος απέστειλε δύο επιστολές στον αοίδιμο Οικουμενικό Πατριάρχη Αθηναγόρα τον Α' (1948 – 1972) με ημερομηνίες αντίστοιχα 25-11-1971 και 17-1-1972, καθώς και μια επιστολή στον αοίδιμο Οικουμενικό Πατριάρχη Δημήτριο τον Α' (1972 – 1991) με ημερομηνία 28-2-1973.

Στα έγγραφα εκείνα του Μητροπολίτου Τιμοθέου φαίνεται ξεκάθαρα και χωρίς «διπλωματικές εκκλησιαστικές ασάφειες» η αφοσίωση και πίστη του στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, το οποίο συνεχώς εδέχετο τις προκλήσεις του Αρχιεπισκόπου Ιερωνύμου Κοτσώνη, στον οποίο ο Μαρωνείας Τιμόθεος πολλές φορές κατά τις συνεδριάσεις της Ιεράς Συνόδου

της Εκκλησίας της Ελλάδος επεσήμανε με έμφαση την απολύτως λανθασμένη εκκλησιαστική τακτική του να υπονομεύει απροκάλυπτα το Οικουμενικό Πατριαρχείο και να αμφισβητεί επικινδύνως τα δίκαια και προνόμια του Οικουμενικού Θρόνου στις επαρχίες του στην Βόρεια Ελλάδα.

Η δεύτερη ισχυρά απόδειξη της αφοσιώσεως και ειλικρινούς αγάπης του Μαρωνείας Τιμοθέου προς το Οικουμενικό Πατριαρχείο είναι μια επιστολή την οποία απέστειλε (25-5-1973) προ τον τότε Οικουμενικό Πατριάρχη Δημήτριο, όταν από την αρχή του έτους 1973 ο Αθηνών Ιερώνυμος, κατά πραξικοπηματικό και αντικανονικό τρόπο, προσπαθούσε να αλλοιώσει την σύνθεση της δωδεκαμελούς Ιεράς Συνόδου, η οποία, σύμφωνα και με την Πατριαρχική και Συνοδική πράξη του 1928, αποτελείται από 6 αρχιερείς των Νέων Χωρών (δηλαδή Πατριαρχικούς) και από 6 αρχιερείς της Παλαιάς Ελλάδος. Τελικώς, το Συμβούλιο της Επικρατείας, ύστερα από την προσφυγή σε αυτό των Μητροπολιτών Ελευθερουπόλεως Αμβροσίου και Φλωρίνης Αυγουστίνου, τον Δεκέμβριο του 1972, κατά της αποφάσεως του Αρχιεπισκόπου Ιερωνύμου να αποκλείσει τους Ιεράρχες των Νέων Χωρών ως Συνοδικών, ακύρωσε (5-4-1973) την αντικανονική σύνθεση της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου.

Έτσι απεκατεστάθη η κανονική τάξη, σύμφωνα και προς τον σχετικό όρο του κειμένου της Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως του 1928, όπως δικαίως απαιτούσε το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Ύστερα από τις εξελίξεις αυτές, ο Μαρωνείας Τιμόθεος, όπως και ο Μητροπολίτης Σερρών και Νιγρίτης Κωνσταντίνος, απέστειλε στις 25 Μαΐου του 1973 ευλαβές απαντητικό γράμμα προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη Δημήτριο, στο οποίο ανέφερε τα εξής:

«Προς την Αυτού Θειοτάτην Παναγιότητα, τον Οικουμενικόν Πατριάρχην κύριον Δημήτριον. Φανάριον.

Παναγιώτατε Δέσποτα, Ευλαβώς αναφέρω τη Υμετέρα Θειοτάτη Παναγιότητα την λήψιν του υπ' αριθ. 367 από 26 Απριλίου ε.έ. πατριαρχικού γράμματος, δι' ου ηγαθύνθη Αύτη κοινοποιείσαι και ημίν προς πληροφόρησιν αντίγραφον ταυταρίθμου γράμματος προς τον Μακαριώτατον Αρχιεπίσκοπον Αθηνών κ. Ιερώνυμον και την Ιεράν Σύνοδον της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Το ιστορικόν όντως και βαρυσήμαντον περιεχομένον του Σεπτού Υμών Γράμματος συνεκίνησέ με βαθέως, από πολλών ετών δοκιμάζοντα πικρίαν και δεδικοιολογημένην ανησυχίαν εκ της παρατεινομένης, ως μη όφειλε, εν τω χώρω της Ελλαδικής Εκκλησίας ανωμαλίας.

Καίτοι το σεπτόν πατριαρχικόν γράμμα, δι' ου διηκολύνετο ο επανεντροχιασμός της διοικήσεως της Εκκλησίας της Ελλάδος εις την κανονικήν και παραδοσιακήν τάξιν, επιμελώς απεκρύβη, μη αναγνωσθέν επί συνόδου, παρά τας καταβληθείσας προσπαθείας, εν τούτοις η πλειοψηφία της ιεραρχίας, δια της τιμίας αυτής ψήφου, ανεστήλωσε τα δίκαια του Πατριαρχικού Οικουμενικού Θρόνου και ανέδειξε νέαν Διαρκή Ιεράν Σύνοδον, κατά τα πρεσβεία της αρχιερωσύνης, συνωδά τω Πατριαρχικώ και Συνοδικώ Τόμω του 1850 και τη Πατριαρχική και Συνοδική Πράξει του 1928, σημειωθέντος ούτω του πρώτου σημαντικού βήματος δια την επανίσχυσιν των συμπεφωνημένων, ει και μήπω κατοχυρωμένου νομοθετικώς.

Εν συνεχεία της ουτωσεί γενομένης εκλογής νέων Συνοδικών, εν οίς και η ημετέρα ταπεινότης, από κοινού μετά των εν τη νέα διαρκεί Ι. Συνόδω ομοφρόνων Σεβασμιωτάτων Συνέδρων, παρακολουθούμεν αγρύπνως την κατάστασιν, ελπίζοντες εις την επικράτησιν νηφαλιωτέρων σκέψεων και πλήρους αποκαταστάσεως των διαταραχθεισών προσκαίρως αγαθών σχέ-

σεων μετά της Μητρός Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας δια του σεβασμού πασών των ανειλημμένων από κοινού υποχρεώσεων.

Χάριτας ομολογώ και μετ' εμού πάντες οι το αυτό φρονούντες αδελφοί, προς την Υμετέραν Θειοτάτην και προσφιλεστάτην Παναγιότητα και την περί Αυτήν Σεβασμίαν Σύνοδον, δια το θάρρος και την έγκαιρον, σοφήν και γενναίαν συμπαραστάσιν και σωστικήν ενέργειαν, προς τας επαρχίας του κλίματος του Οικουμενικού Πατριαρχείου και τους εν αυταίς ιεράρχας, μετά θλίψεως παρακολουθούοντας την άνισον, μέχρι τούδε και μεροληπτικήν μεταχείρισιν και τον παραγκωνισμόν εν τη διοικήσει της όλης Εκκλησίας της Ελλάδος.

Επί πάσι τούτοις, καθυποβάλλων βαθυσεβάστως θερμοτάτας ευχαριστίας, δια την ταχινήν βοήθειαν και συναντίληψιν, παρακαλώ την Υμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα, όπως αγαθνομένη επιδαψιλεύση μοι τας πατριαρχικάς αυτής ευλογίας και ευχάς επί τη αναλήψει των υπό της Ιεραρχίας εμπιστευθέντων μοι συνοδικών καθηκόντων και διατελώ μετ' αφοσιώσεως, σεβασμού και αγάπης εν Κυρίω.

Εν Κομοτηνή, τη 25η Μαΐου 1973.

+Ο Μαρωνείας Τιμόθεος».

Στο πλαίσιο της Μνημοσύνης και τιμής του αοιδίμου Μητροπολίτου Μαρωνείας (1954-1974)- μετέπειτα Νέας Ιωνίας και Φιλαδελφείας (1974-1992), δημοσιεύουμε την προσφωνητήρια ομιλία του προς τον αοίδιμο Οικουμενικό Πατριάρχη Αθηνάγορα Α' (1948-1972), όταν εκείνος επιστρέφοντας στην Κωνσταντινούπολη από το Άγιο Όρος, όπου είχε προστεί των εορταστικών εκδηλώσεων για τα 1000 έτη από της ιδρύσεως της Αγιωνύμου Πολιτείας, επεσκέφθη το έτος 1963, την Κομοτηνή, έδρα της παλαιάτου Ιεράς Μητροπόλεως Μαρωνείας. Το μνημειώδες αυτό κείμενο του αοιδίμου Μητροπολίτου Τιμοθέου έχει ως εξής:

«Παναγιώτατε Δέσποτα,

Με ανυπόκριτον χαράν και βαθύτατον σεβασμόν υποδεχόμεθα σήμερον εις την πόλιν μας, κλήρος και λαός της αρχαίας και ιστορικής ταύτης Μητροπόλεως, την Υμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα.

Εξεκινήσατε από το Όρος της Ορθοδοξίας, την Κωνσταντινούπολιν, και αφού ηυλογήσατε αυτοπροσώπως το Αγιωνύμον Όρος κατά τον ιστορικόν σταθμόν της χιλιετηρίδος Αυτού, αναλάβετε ιεράν πορείαν ανά την Ελλάδα και εκομίσατε εις τον φιλόχριστον λαόν αυτής την ευλογίαν και την στοργήν της Μητρός Εκκλησίας. Δια πρώτην ήδη φοράν ο Ορθόδοξος κόσμος εδοκίμασε τόσην συγκίνησιν και ησθάνθη τόσην αγαλλίασιν εκ της επιβλητικής παρουσίας εν μέσω αυτού της Υμετέρας Σεπτής Κορυφής. Και εδονήθησαν αι καρδίαι πάντων από το μήνυμα της Ορθοδοξίας, το οποίον επανειλημμένως ηκούσθη από των σεπτών Πατριαρχικών χειλέων.

Παρηκολουθήσαμεν τους ιερούς μόχθους και τους ευγενείς αγώνας Σας δια την ανύψωσιν και την προβολήν της Ορθοδοξίας και δια την ενότητα των Ορθοδόξων Εκκλησιών και της χριστιανωσύνης γενικώτερον, όπερ αποτελεί τον ανύστακτον πόθον και το μεγαλόπνοον πρόγραμμα της Υμετέρας Παναγιότητος. Και συνεπορεύθημεν μετ' Αυτής νοερώς, με καιομένην την καρδίαν, εις την Πατριαρχικήν περιοδείαν, η οποία δεν περιορίσθη εις τα τυπικά πλαίσια απλών επισκέψεων και φιλοφροσύνης, αλλά εσφυρηλάτησεν ακαταλύτους δεσμούς και προή-

γαγε το πνεύμα της συνεργασίας των Αγιωτάτων Ορθοδόξων Εκκλησιών υπό την αιγίδα του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Η καρδιά και η σκέψεις όλων των Ορθοδόξων, η ψυχή του Γένους, ευρίσκεται πάντοτε εστραμμένη και προσηλωμένη εν αφοσίωσει προς το Οικουμενικόν Θρόνον και προς τον Σεπτόν Προκαθήμενον της Ορθοδοξίας. Ήδη ο Πατριάρχης ήλθε προς ημάς και η ακτινοβολία του κατηύγασε τας ψυχάς μας.

Εις τα «ίδια ήλθε», εις περιβάλλον και χρώμα και χώρο γνώριμον και οικείον. Είναι δια τούτο δεδικοιολογημένη η χαρά και η αγαλλίασις κλήρου και λαού, διότι ατενίζομεν την φωτεινήν, ηγετικήν και βιβλικήν φυσιογνωμίαν της Υμετέρας Παναγιότητος, τον Κορυφαίον της Εκκλησίας, με την διαίσθησιν και διορατικότητα των Προφητών, την αυταπάρνησιν των Μαρτύρων, την ένθεον παρρησίαν των Αποστόλων.

Περιβάλλομεν, κατά την ώρα ταύτην τον μέγαν Πατριάρχην, τον άξιον Αρχιποίμενα, τον φορέα των μεγάλων εμπνεύσεων και των ιστορικών αποφάσεων, τον συνεχιστήν των μεγάλων Πατριαρχών, τον βαθύν την σκέψιν και απλούν την καρδίαν, τον σοφόν Ηγέτην με την απέραντον καλωσύνην, τον έμπειρον κυβερνήτην της Θεοκτίστου Κιβωτού. «Αύτη η ημέρα ην εποίησεν ο Κύριος, αγαλλιασώμεθα και ευφρανθώμεν εν αυτή».

Η σημερινή ημέρα, την οποίαν η παρουσία Σας, Παναγιώτατε, ηγίασε και μετέβαλεν εις εορτήν, θα παραμείνη δι' ημάς ιστορική.

Προτού επιστρέψητε εις τον Οίκον Σας, ηθελήσατε να επισκεφθήτε, ως ένα των τελευταίων σταθμών της εν Ελλάδι Αποστολικής Σας πορείας, και την Κομοτηνήν, την Πρωτεύουσαν της Δυτικής Θράκης, και να επιδαψιλεύσητε την Πατριαρχικήν Σας ευλογίαν εις το επί θεοσεβεία και βαθεία προσηλώσει εις τας θρησκευτικές και Εθνικάς παραδόσεις διακρινόμενον χριστεπώνυμον πλήρωμα της ακριτικής ταύτης Μητροπόλεως, η οποία έχει ιδιαίτερους λόγους να καυχάται δια τον μετά της Μητρός Εκκλησίας στενόν και ακατάλυτον αυτής σύνδεσμον.

Εν τη ευσήμω ταύτη ώρα χαιρετίζων ευλαβώς, ως Ποιμενάρχης της Θεοσώστου ταύτης επαρχίας, την Υμετέραν Πολυσέβαστον και πεφιλημένην μοι Παναγιότητα, υποβάλλω Αυτή εξ ονόματος Κλήρου και Λαού τα αισθήματα του βαθυτάτου σεβασμού και της υικής αγάπης και αφοσιώσεως μετά των ταπεινών ευχών, όπως οι υπέρ της Εκκλησίας αδιάλειπτοι κόποι της Υμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος, κατά κύριον λόγον διαχειριζομένης υπευθύνως μετά θαυμαστής δεξιότητος το μέλλον της Ορθοδόξου Εκκλησίας, στεφθώσιν υπό πλήρους επιτυχίας.

Κύριος ο Θεός, ο της Εκκλησίας Θείος Δομήτωρ, διαφυλάττοι εν υγεία και ημερών μακρότητι την Υμετέραν Θεοτίμητον και Χριστομίμητον Κορυφήν.

Καλώς ήλθατε εις την επαρχίαν μας, Παναγιώτατε».

Νομίζουμε ότι από όλα τα παραπάνω αποδεικνύεται περίτρανα η πιστή, αμετακίνητη και ειλικρινής αφοσίωση και ανυπόκριτη αγάπη του αιιδίμου Πατριαρχικού Μητροπολίτου Μαρωνείας Τιμοθέου (+1992) προς το Ιερό Κέντρο της Ορθοδοξίας, το μαρτυρικό και καθαγιασμένο Οικουμενικό μας Πατριαρχείο. Αυτός υπήρξε ο Μητροπολίτης Τιμόθεος, ο οποίος όταν χρειάστηκε, ύψωσε το ανάστημά του στον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Ιερόνυμο Α΄, ο οποίος πολλάκις ηθέλησε να θάψει κάθε τι το πατριαρχικό στην Ελλάδα.